

УДК 159.922.5:761/943:97

КОРЕКЦІЯ ПОРУШЕНЬ ПСИХОФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ З ВАДАМИ ОПОРНО-РУХОВОГО АПАРАТУ ЗАСОБАМИ ДЕЛЬФІНОТЕРАПІЇ

Герасіна С.В., Сергєєва А.Ю.

Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди

Обґрунтовано можливі виправлення порушень психічного і фізичного розвитку дітей з дитячим церебральним паралічем (ДЦП) засобами дельфінотерапії. Розроблено та апробовано психологічну корекційно-реабілітаційну програму, з урахуванням особистісно-орієнтованого та диференційованого підходів до кожної дитини, а також її батьків. Емпірично доведено позитивний вплив дельфінів на психоемоційний та психофізичний стан дитини з ДЦП. Описано результати психотерапевтичної методики із залученням дельфінів, як ефективного засобу корекційно-реабілітаційної роботи з особливими дітьми в умовах їхньої рухової депривації. Визначено перспективи подальших досліджень, інтегруючи досвід різних фахівців у галузі окресленої проблематики.

Ключові слова: психофізичний розвиток, порушення функцій опорно-рухового апарату, дельфінотерапія, психокорекція, реабілітація.

Постановка проблеми. В Українському суспільстві зростає роль компенсації обмежень життєдіяльності дитини практичним упровадженням нових методів соціально-психологічної реабілітації дітей з обмеженими можливостями. Зокрема, психологія застосовує нетрадиційні методи психологічної корекційної роботи з особливими дітьми: анімалотерапевтичні – дельфінотерапія, іпотерапія, каністерапія, фелінотерапія тощо.

Так, дельфінотерапію застосовують у терапії рухових розладів, що спричинені ураженням центральної нервової системи у комплексній психологічній реабілітації дітей з обмеженими можливостями [1]. Як засіб психокорекції дельфінотерапія сприяє поліпшенню психоемоційного стану дитини, розвитку комунікативної культури, психічній саморегуляції, підвищенню самооцінки та реабілітації особистості дитини загалом. Завдяки цьому психотерапевтичному засобу об'єктом впливу психолога стає не саме порушення (вада) дитини, а саме її особистість. Існує давнє повір'я, що кому вдасться доторкнутися до дельфіна, – буде дуже щасливим. Кожен індивід має бажання бути щасливим, відчуває потребу у повазі, розумінні, любові та гідному ставленні до себе, через прийняття позицій «безумовної любові» та «прийняття таким, яким він є – з вадами чи дефектами». Адже створення гуманістичного суспільства починається з толерантного прийняття іншого, незалежно від його вад; важливо усвідомлювати, що будь-яка людина, у тому числі й інвалід, потребує психоемоційної допомоги і підтримки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У понятійно-термінологічному словнику діти з вадами психофізичного розвитку – це діти, які мають суттєві відхилення від нормального фізичного чи психічного розвитку, що перешкоджає засвоєння ними соціокультурного досвіду [8].

Л. С. Виготський дослідив, що динаміка розвитку нормальної та аномальної дитини підпорядковується єдиним загальним закономірностям, при цьому кожен вид психофізичних порушень характеризується специфічними особливостями. Л. С. Виготський розробив теорію складної структури аномального розвитку, яка означає, що

дефект не призводить до випадіння чи порушення якоїсь однієї функції, а відображається на всьому розвитку дитини. Складна структура аномального розвитку складається із *первинного дефекту (ядра)*, викликаного певним хворобливим фактором, і *вторинних та супутніх порушень*, що виникають під впливом первинного дефекту у процесі розвитку дитини. Всі структурні компоненти є взаємозалежними, окрім того, вторинні ускладнення пов'язані з дією факторів соціальної ситуації розвитку психіки дитини [2, с. 123–124].

У дітей з порушеннями функцій опорно-рухового апарату (ДЦП) провідним розладом є втрата рухової координації. На думку дослідників М. Н. Назарова, О. О. Стребельова та ін. основний дефект дітей з патологією опорно-рухового апарату – це розлади моторної сфери.

Термін ДЦП позначає групу рухових розладів, які виникають при ураженні рухових систем головного мозку і виявляються у недоліку або відсутності контролю з боку нервової системи за функціями м'язів. Ці явища відомий австрійський лікар і психолог З. Фрейд об'єднав під назвою дитячий церебральний параліч. Хоча, по суті, мова йде не про параліч, як такий, а про порушену координацію рухів, яка пов'язана з ураженням визначених структур головного мозку. На думку В. М. Синьова, В. В. Тарасуна, О. О. Хохліна, Ж. Шифа та ін. порушення функцій опорно-рухового апарату поєднані з іншими порушеннями (емоційно-вольової сфери, поведінки, інтелекту, мови, зору, слуху тощо). Усі ці порушення ускладнюють процес спілкування, взаємодію дитини з дорослими, що, у свою чергу, впливає на її емоційний стан, розвиток уваги і пам'яті, рівень сформованості розумових дій, мовленнєвий розвиток, рівень загального фізичного розвитку. Наявність таких закономірностей в аномальному розвитку дітей потребує їх психокорекції [3, 5, 7, 9].

У психології тривалий час застосовувався односторонній підхід до корекції неповносправних дітей – компенсації в теорії психоаналізу (З. Фрейд, А. Адлер, К. Юнг та ін.), гештальтпсихології (К. Коффа та ін.), теорії іманентного розвитку психіки дитини (К. Блер, В. Штерн та ін.). Так, на думку А. Адлера, фізичний дефект тіла

формує комплекс неповноцінності, який блокує повноцінне формування особистості.

Визначенню експериментально-діагностичних підходів до аномального розвитку (А. Ф. Лазурський, Г. І. Россолімо), удосконаленню методик психокорекційної роботи, сприяли численні патопсихологічні дослідження В. М. Бехтерева, В. М. Блейхера, Б. В. Зейнгарника, І. О. Коробейнікова, В. В. Лебединського, С. Я. Рубінштейна.

Значний внесок у вивчення проблеми діагностики та корекції відхилень розвитку здійснено психологами України (Ю. З. Гільбух, Г. С. Костюк, С. Д. Максименко, Н. М. Стадненко, В. В. Тарасун та ін.), які успішно довели, що спеціальні корекційні заходи справляють вирішальний вплив на розвиток психіки дитини з обмеженими можливостями (В. І. Бондар, Т. П. Вісковатова, В. М. Синьов, Є. Ф. Соботович, В. В. Тарасун, Л. І. Фомічова, М. К. Шеремет та ін.). Психологічні корекційні технології реабілітації аномальних дітей розглядають такі автори, як В. І. Бондар, Г. М. Дульнев, В. Г. Петрова, Б. І. Пінський, О. П. Хохліна та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проте відсутність у літературі належного теоретико-методологічного обґрунтування застосування психологами нетрадиційних методів соціально-психологічного інтегрування дітей з інвалідністю, свідчить про недостатнє вивчення цього питання. До того ж, проблема впливу дельфінотерапії на психофізичний розвиток дітей з порушеннями опорно-рухового апарату ще не була предметом спеціального вивчення у вітчизняній науці. Її актуальність для психології, особливо для здійснення психолого-педагогічного супроводу розвитку дітей з обмеженими можливостями й зумовила вибір проблеми дослідження.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті полягає в теоретичному вивченні та емпіричному дослідженні впливу дельфінотерапії на психічний і фізичний розвиток дітей з порушеннями функцій опорно-рухового апарату; розробці корекційно-реабілітаційної програми з наданням батькам цих дітей відповідних психологічних рекомендацій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Психодіагностика проводилася у відділенні психологічної корекції при реабілітаційному центрі «Немо» (дельфінарії м. Києва), у результаті чого отримано експериментальні дані про психічний розвиток 24 дітей з ДЦП віком від 6 до 13 років. На етапі розвивальної роботи здійснено корекцію психічного і фізичного розвитку дітей із обмеженими можливостями. Контрольна група (22 дітей з ДЦП дитячої лікарні) отримувала лише медикаментозну терапію.

Умовою ефективного застосування засобів дельфінотерапії, з метою корекції психічного і фізичного розвитку дітей з порушеннями функцій опорно-рухового апарату, є вивчення психологом, передусім, емоційно-особистісних особливостей (наявність страхів, настрою, невпевненості у собі тощо). Застосування індивідуальної психокорекції базувалося на актуалізації мотивації дітей до занять та позитивному ставленні до тварин ще до початку занять корекційно-реабілітаційного курсу за участі дельфінів. До того

ж, важливим є також урахування результатів медичного обстеження цих дітей лікарями реабілітаційного центру.

Психокорекційна робота була спрямована на корекцію порушень особистісного розвитку під час окремих занять, не пов'язаних з курсом занять з дельфінами, оскільки діти з порушеннями опорно-рухового апарату швидко втомляються, їхня увага є нестійкою. Тому заняття з такими дітьми може тривати 15–20 хвилин. Застосовувалися як групові, так індивідуальні психокорекційні заняття, у ході яких домінуючими у роботі психолога були деякі вправи тренінгу спілкування та невербальні методи (арт-терапія), а також корекційна робота з сім'ями особливих дітей. Розроблено та впроваджено такі авторські методики:

1) використання рухливої гри (з комплексом психологічних тренінгових вправ) як одного з методів психологічної корекції дітей, хворих на ДЦП;

2) методика оцінки порушень психічного розвитку дітей з ДЦП за розробленими нами шкалами – критеріями соціальної недостатності цих дітей, оскільки важливим є виявлення не лише порушень (вад), а й тих психічних функцій, які стануть опорою для психокорекційної роботи з дітьми. За цими шкалами досліджувалися такі компоненти адаптованості дітей в умовах рухової депривації: емоційний, руховий, когнітивний, мовленнєвий, особистісно-мотиваційний та поведінковий.

Ураховуючи особливості психічного і фізичного розвитку дітей з ДЦП, у руслі корекційної роботи нами було впроваджено психологічну корекційно-реабілітаційну програму. Зміст програми передбачає завдання, які націлені на розвиток особистості дитини, а також формування у неї рухових навичок завдяки перспективності застосування методу дельфінотерапії. У межах цієї програми розроблено комплекс вправ – як психологічних, так і рухових – за участі дельфінів, оскільки дельфіни сприяють не лише реабілітації особистості дитини з ДЦП, а й підтримці їх загальної фізичної активності, виконують роль тренажера як лікувально-гімнастичний захід.

Для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату притаманною є підвищена тривожність, оскільки такі діти мають фізичні обмеження в оточуючому їх світі. Тому напередодні дельфінотерапевтичного курсу занять та після нього досліджувався емоційний стан дітей з ДЦП за допомогою модифікованого тесту Люшера. На першій позиції з обраних дітьми кольорів був синій. Його обрали 22% дітей, що свідчить про їхню потребу в зовнішньому захисті, інфантилізм, надмірну прив'язаність до дорослих та емоційний дискомфорт. Вибір дітьми (12%) зеленого кольору на першій позиції говорить про наявність у них агресивного захисного типу поведінки з відповідними рисами характеру, намагання відстоювати власні позиції. Потребу в соціальній активності мають 4% досліджуваних (вони обрали першою позицією жовтий колір), а потребу в досягненні з орієнтованою активністю на конкретний вид діяльності – 12% дітей (вибір ними кольору першою позицією був червоний). Зміщення основних кольорів на останні позиції, що характерно 35% дітей, означає наявність у них підвищеного рівня

тривожності, страхів, пасивності, замкнутості, відчуття нестабільності, невдоволеності.

Після корекції порушень психічного і фізичного розвитку дітей експериментальної групи дельфінотерапією спостерігається зміна у виборі кольорових карток – основні кольори на перших позиціях обрало більшість дітей: червоний колір (43%), жовтий колір (22%), зелений колір (18%) та синій (31%).

Дослідження емоцій у дітей експериментальної групи охоплювало також вивчення загального фону настрою, рівня тривожності та страхів за проєктивними методиками «Малюнок сім'ї», «Будинок-дерево-людина». Безумовно, проєктивні методики є найбільш результативними для дослідження дітей з порушеннями психофізичного розвитку. Результати дослідження показали різноманітність порушень емоційно-вольової сфери та поведінки у дітей з ДЦП. Найсуттєвішими з них були: підвищена емоційна лабільність, підвищена афективна збудливість, зміни настрою.

При ДЦП за загального зниження психічної активності, майже в усіх дітей (95%) спостерігались значні труднощі, пов'язані з усвідомленням змісту складних завдань у процесі індивідуальних занять психолога з дітьми і чітке розуміння ними інструкцій тренера під час занять з дельфінами, що підтверджує поліпшення процесів емоційно-пізнавальної сфери особистості дитини в умовах нейтралізації хворобливого стану й заспокоєння нервової системи водними процедурами та грою з приємними для дітей тваринами.

Значне зниження емоційно-вольової активності у дітей з ДЦП (65% випадків) під час виконання ними тренінгових вправ здебільшого корелювалося зі ступенем мовленнєвих порушень. Результати дослідження мовленнєвої функції за розробленими нами критеріями оцінювання комунікативного компоненту адаптованості дітей (67%) в умовах рухової депривації показали загальний недорозвиток їх мовлення.

Вольова активність цих особливих дітей має низький рівень розвитку – їм складно бути зібраними, організованими. Якщо запропоноване завдання втратило для них свою привабливість, у них недостатньо особистісних ресурсів зробити над собою зусилля і завершити розпочату роботу. На слабкість волі можуть впливати ставлення батьків до їхньої хвороби і ставлення цих дітей до самих себе.

Часто батьки хвилюються з кожного приводу стосовно дитини. У такій ситуації сама дитина неминуче буде надмірно неспокійною, тривожною та несамостійною. Гіперактивні батьки, які забувають про свої потреби, виховують таких дітей інфантильними [6]. Дітям для нормального розвитку потрібні щасливі батьки, які не нагнітають сімейну атмосферу, а, навпаки, нормалізують її сімейними традиціями, спільними з дітьми справами, формуючи в особливої дитини адекватну самооцінку, почуття власної цінності і позитивне ставлення до життя через таку позицію у спілкуванні: «Якщо ти не схожий на іншого, то це ще не значить, що ти є гіршим. Ти маєш право бути самим собою», повсякчас змінюючи негативні думки на позитивні.

Співпраця психолога з батьками є важливою, оскільки вони найкраще можуть розповісти про потреби і ресурсні можливості своєї дитини,

котра не говорить. Сімейна реабілітація дітей з обмеженими можливостями стала важливим напрямом нашої корекційної роботи з метою психологічного супроводу родини і дитини. Її основи викладено у прочитаному нами лекційному курсі «Сімейна реабілітація дітей з ДЦП» та «Етика родинного спілкування».

Так, нами було вивчено питання соціально-психологічного клімату кожної сім'ї, стилів батьківської поведінки, рівня готовності батьків до виховання хворої дитини, їх ресурсів для співробітництва з психологом, а також самооцінку самих батьків. Отримані дані ми застосували з метою мобілізації внутрішнього потенціалу сім'ї у процесі індивідуальних психологічних консультувань батьків дітей з ДЦП.

Сімейне психологічне консультування передбачає ознайомлення батьків з прийомами підвищення самооцінки в їхніх дітей через знаходження у своїй дитині позитивних якостей; з технікою «Я – повідомлення» задля досягнення порозуміння між батьками і дітьми; з трьома позиціями у спілкуванні за Е. Берном (его стани – Родительський, Дорослий, Дитячий), з метою формування гармонійних сімейних стосунків. Важливим для роботи психолога є також виявлення батьківських страхів і їх взаємозв'язку з дитячими страхами, що уможливить підбір результативних технік для тих дітей, які бояться води і можуть відмовлятися брати участь в іграх з дельфінами. Позитивна динаміка емоційного стану, зниження рівня тривожності, зменшення агресії і дратівливості відбуваються ще й завдяки участі батьків дітей з ДЦП у корекційно-реабілітаційних заходах.

У процесі дельфінотерапії застосовано корекційно-розвивальний блок тренінгових вправ: «Спіймай м'ячик/кільце», «Передай по колу» чи «Поміняйся місцем з дельфіном» (з метою зняття напруження і тривожності, активізації пізнавального інтересу та рухової активності дітей); «Назви емоцію» (з метою спонукання дитини усвідомлювати позитивні зміни у поліпшенні свого самопочуття під час взаємодії з дельфінами); «Ти мені подобаєшся» (для зняття скутості і сором'язливості, самоприйняття себе як особистості і прийняття іншого); «Золоті рибки» (зняття психом'язового напруження, страхів дотику); «Мое щастя або вдячність» (діти вчаться закривати два ока чи очі по черзі за інструкцією та уявляти картинку-ситуації, в яких вони почували найбільше задоволення та навчаються говорити дорослим «дякую» у груповому виконанні); «Полохливий дельфінчик» (спонукання дітей допомогти наляканому дельфіну і показати йому шлях виходу з перешкоди – вправа учить співпраці з іншими, співпереживанню, розширює знання щодо подолання страхів; «Попроси будь-яку річ» (навчання дітей ефективним способам взаємодії у процесі спілкування). Особливої уваги заслуговують ігри з метою психофізичного розвитку дітей з ДЦП – «Їзда верхи на дельфіні», «Риболови» тощо. Виконання завдань дітьми здійснюється поетапно, з ускладненням – від пасивного та з частковою підтримкою до самостійного виконання інструкції.

Система корекції також спрямовувалася на створення емоційного контакту з дитиною, фор-

мування в неї комунікативних навичок, зростання мотивації до дій. Застосування дельфінотерапевтичних занять уможливило компенсацію багатьох проявів порушень психічного і рухового розвитку дітей (46%), які не говорять. Взаємодія з дельфінами сприяла активізації навичок спільної ігрової діяльності, комунікативних жестів «дай», вказівних жестів (з огляду спрямування уваги дитини на цікавий об'єкт), ритуальних жестів: вітання, прощання, подяки, а також відмови у виконанні завдання за допомогою жестів. У проявах експресивного мовлення діти почали імітувати звуки, слова, намагалися поєднувати кілька слів та здійснювати мовне спілкування на основі мінімальної кількості необхідних для цього мовленнєвих операцій. В емоційно-поведінкових і комунікативних, водночас, реакціях діти адекватно виражали свої емоції та через вигуки і жести виявляли симпатії до інших. Під впливом дельфінотерапії низька пізнавальна активність дітей з ДЦП змінилася зацікавленістю оточуючим світом, в якому є інші діти, з подібними психологічними проблемами і люди, які здатні співпереживати, підбадьорювати та надавати допомогу.

До занять з дельфінами у дітей з ДЦП спостерігався ширший спектр порушень м'язового тону, повільність, нестійкість і неритмічність рухів, ніж після цих занять. Відомо, що спроби дитини нейтралізувати в себе гіперкінези призводять до відмови виконувати будь-які рухові дії. Саме анімалотерапевтичні засоби, особливо дельфінотерапія (у поєднанні з водними процедурами, що розслабляє тіло і заспокоює нервову систему) позитивно впливають на формування рухових умінь і навичок. Під їхнім впливом у дітей з ДЦП покращився м'язовий тонус, їхні рухи стали плавними і ритмічними. Відкориговано порушення у хватальних і маніпулятивних рухах пальців, функціях рук і ніг загалом.

На завершальному етапі курсу дельфінотерапії було діагностовано психофізичний розвиток дітей з обмеженими можливостями та складено оцінку його динаміки. Відтак, зафіксовано позитивні зміни у психофізичному розвитку дітей з ДЦП: вони навчилися слухати, зосереджувати увагу, стали більш спокійними, з покращеним самопочуттям і менш дратівливими.

Після закінчення формувального етапу емпіричного дослідження проведено контрольні дослідження рівнів психічного і фізичного розви-

тку дітей експериментальної і контрольної груп. Порівняльний аналіз результатів дослідження підтвердив, що серед дітей експериментальної групи, які отримали комплексну психологічну корекцію, у 76% спостерігалось суттєве покращення всіх досліджуваних показників психічного і фізичного розвитку. У контрольній групі, якій надавалася допомога лише засобами медичної терапії, приріст показників склав 33%.

Відтак, апробована в нашому дослідженні психологічна корекційно-реабілітаційна програма, з метою оптимізації психічного і фізичного розвитку дітей з ДЦП, продемонструвала високий потенціал та обнадійливі перспективи подальшого застосування й удосконалення.

Висновки та подальші перспективи досліджень. Застосовані у процесі корекції психічного і фізичного розвитку дітей з ДЦП засоби дельфінотерапії є успішними для надання психологічної підтримки дітям з порушеннями функцій опорно-рухового апарату. Дельфінотерапія є методикою, яка, передусім, допомагає дітям з ДЦП в корекції страхів і тривожності та впливає на підвищення рівня їх особистісної адаптованості в умовах рухової депривації.

Взаємодія з дельфінами у присутності інструктора, психолога і батьків сприяє формуванню у дитини довірливих стосунків, стимулює психо-емоційний розвиток, формування навичок психічної саморегуляції й комунікативної культури.

Результативність дельфінотерапії зростає з урахуванням індивідуального, особистісно-орієнтованого та диференційованого підходів до кожної дитини і її батьків, а комплексна система психологічних корекційних заходів спроможна найбільш повно попередити виникнення вторинних порушень у психічному розвитку дітей з фізичними вадами. До того ж, своєчасна корекція психофізичного розвитку дітей з ДЦП зумовлює зменшення кількості психічних і фізичних вад. Цьому сприяє також включення батьків дітей з обмеженими можливостями в реалізацію психологічної корекційно-реабілітаційної програми.

Подальшого вивчення у перспективі потребують питання більш комплексної корекційно-реабілітаційної роботи з дітьми, які мають порушення психофізичного розвитку та з залученням до співпраці з психологом усіх фахівців, компетентних у наданні підтримки особливим дітям.

Список літератури:

1. Артемова О. В. Дельфинотерапия как метод психотерапии / О. В. Артемова. – Москва: В-во «Академия», 2002. – 52 с.
2. Выготский Л. С. Собрание сочинений: в 6-ти томах. Основы дефектологии / под ред. Т. А. Власовой. – М.: Педагогика, 1983. – Т. 5. – 368 с.
3. Колупаева А. А. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання. Видання доповнене та перероблене: [наук.-метод. посіб.] / А. А. Колупаева, Л. О. Савчук. К.: Видавнича група «АТОПОЛ», 2011. – 274 с.
4. Матвеевой М. П. Спеціальна психологія: [тексти]. – Ч. 1 / М. П. Матвеева, С. П. Миронова. – Кам'янець-Подільський: Інформаційно-видавничий відділ Кам'янець-Подільський держ. ун-ту, 1999. – 158 с.
5. Нагорна О. Б. Особливості корекційної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами: [навч.-метод. посіб.] / О. Б. Нагорна. – Рівне, 2016. – 141 с.
6. Панок В. Г. Основы практичної психології: [підручн.] / В. Г. Панок, Т. М. Титаренко, Н. В. Чепелева [та ін.] – Київ: Либідь, 2001. – 533 с.
7. Пантюк Т. І. Основы корекційної педагогіки: [навч.-метод. посібн. 2-ге вид., доповн. і переробл.] / Т. І. Пантюк, О. В. Невмержицька, М. П. Пантюк. – Редакційно-видавн. відділ ДДПУ. – Дрогобич, 2009. – 324 с.
8. Спеціальна педагогіка: [понят.-термінол. словник] / ред.-упоряд. В. І. Бондарь. – Луганськ: Альма-матер, 2003. – 436 с.

9. Шевцов А. Г. Апологія ортопедагогіки // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія № 19. Корекційна педагогіка та психологія: [зб. наук. пр.]. – К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – № 19. – С. 209–215.

Герасина С.В., Сергеева А.Ю.

Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди

КОРРЕКЦИЯ НАРУШЕНИЙ ПСИХОФИЗИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ ДЕТЕЙ С ДЕФЕКТАМИ ОПОРНО-ДВИГАТЕЛЬНОГО АППАРАТА СРЕДСТВАМИ ДЕЛЬФИНОТЕРАПИИ

Аннотация

Обосновано возможные исправления нарушений психического и физического развития детей с ДЦП средствами дельфинотерапии. Разработана и апробирована психологическая коррекционно-реабилитационная программа с учётом личносно ориентированного и дифференцированного подходов к каждому ребенку и к его родителям. Эмпирически доказано влияние дельфинотерапии как эффективной психотерапевтической методики на психическое и физическое развитие детей с ДЦП в условиях двигательной депривации. Описаны результаты психотерапевтической методики с привлечением дельфинов, как эффективного средства коррекционно-реабилитационной работы с особенными детьми в условиях двигательной депривации. Определены перспективы дальнейших исследований, интегрируя опыт разных специалистов в области обозначенной проблематики.

Ключевые слова: психофизическое развитие, нарушение функций опорно-двигательного аппарата, дельфинотерапия, психокоррекция, психологическая коррекционно-реабилитационная программа.

Herasina S.V., Sergeeva A.Y.

Pereyaslav-Khmel'nitsky State Pedagogical University named after Hryhoriy Skovoroda

CORRECTION OF DISORDERS OF CHILDISH PSYCHO-PHYSICAL DEVELOPMENT WITH LOCOMOTOR SYSTEM DEFECTS WITH DOLPHIN THERAPY

Summary

The possible corrections of mental and physical childish development disorders with cerebral palsy with means of dolphin therapy are substantiated. A psychological correction-rehabilitation program has been developed and tested, taking into account the personality-oriented and differentiated approaches to each child and to his parents. Empirically proven the influence of dolphin therapy as an effective psychotherapeutic method for adapting children with cerebral palsy to their surrounding social environment in conditions of motor deprivation. The results of psychotherapeutic techniques with the involvement of dolphins as an effective means of correction and rehabilitation work with special children in conditions of physical deprivation. Identifies prospects of further studies, integrating the experience of different experts in the field of the designated problems.

Keywords: psychophysical development, impaired functions of locomotor system, dolphin therapy, psychocorrection, psychological correction and rehabilitation program.